

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Психолого-педагогічний факультет
Кафедра соціології та соціальної роботи

**РОЗВИТОК ГНУЧКИХ НАВИЧОК (SOFT-SKILLS) У МАЙБУТНІХ
ПЕДАГОГІВ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОГО ТА ФІЗИЧНО-ОЗДОРОВЧОГО ЦИКЛІВ**

кваліфікаційна робота студента
групи СП-м-24
ступінь вищої освіти магістр
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
«Соціально-педагогічна робота з дітьми та
молоддю»

Гермашева Євгенія Андрійовича

Науковий керівник: доктор філософії з
освітніх, педагогічних наук
Лисоконь І. О.

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Гермашев Євгеній Андрійович, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавав і не одержував недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

З чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомлений. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

TALIS – Teaching and Learning International Survey

APA – American Psychological Association

НУШ – Нова українська школа

ЗВО – заклад вищої освіти

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ГНУЧКИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	8
1.1. Поняття та класифікація гнучких навичок	8
1.2. Взаємозв'язок гнучких навичок із ефективністю педагогічної діяльності	11
1.3. Досвід розвитку «soft-skills» у освітній практиці	13
Висновки до першого розділу	16
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ SOFT-SKILLS У ПЕДАГОГІВ	18
2.1. Методологічні засоби формування soft-skills у майбутніх викладачів	18
2.2. Рекомендації щодо застосування інтерактивних підходів для розвитку гнучких навичок у майбутніх викладачів фізично-оздоровчих дисциплін	21
2.3. Рекомендації щодо застосування інтерактивних підходів для розвитку гнучких навичок у майбутніх викладачів фізично-оздоровчих дисциплін	24
Висновки до другого розділу	28
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32
ДОДАТКИ	36

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна система вищої педагогічної освіти перебуває у стані глибоких трансформацій, зумовлених змінами в суспільстві, оновленням освітньої політики, розвитком цифрових технологій та потребою формування нових професійних компетентностей. Особливо це стосується підготовки педагогів до викладання дисциплін здоров'язберігаючого та фізично-оздоровчого циклів, де необхідним є поєднання ґрунтовних фахових знань з високим рівнем розвитку особистісних і міжособистісних навичок. Йдеться, зокрема, про так звані гнучкі навички «soft-skills», до яких належать комунікаційна компетентність, критичне мислення, емоційна зрілість, навички саморегуляції, командна взаємодія та лідерство.

Важливість дослідження розвитку гнучких навичок у майбутніх педагогів зумовлена загальносвітовими тенденціями модернізації освіти, які орієнтовані на інтеграцію інноваційних технологій, особистісно-орієнтованого підходу та активних методів навчання. Досвід європейських та світових освітніх систем підтверджує необхідність формування таких навичок ще на етапі професійної підготовки майбутніх викладачів, що дозволяє їм ефективно адаптуватися до сучасних викликів освітнього процесу.

Крім того, вимоги суспільного розвитку передбачають безперервне оновлення освітнього змісту, інтеграцію передових методик навчання та адаптацію до глобальних освітніх змін. Реформування української освіти, особливо в концепція Нової української школи (далі – НУШ), увагу приділяють саме формуванню педагогів, які не лише володіють професійними знаннями, а й здатні чітко вирішувати професійні завдання різного рівня складності, організовувати освітній процес, взаємодіяти з учнями та колегами, а також прагнути до постійного самовдосконалення.

Таким чином, дослідження розвитку гнучких навичок у майбутніх педагогів є надзвичайно важливим для підготовки конкурентоспроможних,

гнучких і адаптивних фахівців, здатних забезпечити якісне навчання та формування здоров'язбережувального середовища в закладах освіти.

Мета дослідження – виявити та обґрунтувати ефективні підходи до розвитку гнучких навичок у майбутніх педагогів для викладання дисциплін здоров'язберігаючого та фізично-оздоровчого циклів.

Завдання дослідження:

1. Розкрити сутність поняття «гнучкі навички», їх класифікацію та роль у професійній діяльності педагогів.

2. Проаналізувати європейський і світовий досвід формування гнучких навичок у процесі підготовки майбутніх педагогів.

3. Визначити методологічні засади та дидактичні підходи до розвитку гнучких навичок у майбутніх викладачів дисциплін здоров'язберігаючого та фізично-оздоровчого циклів.

4. Оцінити сучасний стан сформованості гнучких навичок у студентів педагогічних спеціальностей.

5. Розробити практичні рекомендації щодо впровадження інтерактивних форм і методів навчання для ефективного формування гнучких навичок у майбутніх педагогів.

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх педагогів до викладання дисциплін здоров'язберігаючого та фізично-оздоровчого циклів.

Предмет дослідження – методи та засоби розвитку гнучких навичок у майбутніх педагогів у процесі їхньої професійної підготовки до викладання дисциплін їхньої професійної підготовки.

Методи дослідження – теоретичний аналіз наукової літератури, нормативних документів та освітніх програм для обґрунтування поняття гнучких навичок і підходів до їх формування; анкетування, спостереження та інтерв'ювання - для вивчення рівня сформованості гнучких навичок у майбутніх педагогів; педагогічний експеримент – для перевірки ефективності запропонованих методик; статистичні методи – для обробки та інтерпретації отриманих даних.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі сучасних науково-методичних підходів до формування гнучких навичок у майбутніх педагогів, а також у розробці практичних рекомендацій щодо їх впровадження в процес професійної підготовки викладачів дисциплін здоров'язберігаючого та фізично-оздоровчого циклів.

Практичне значення роботи полягає у можливості застосування отриманих результатів для вдосконалення змісту та структури навчальних програм підготовки майбутніх педагогів, створення авторських тренінгів і впровадження інтерактивних методик, спрямованих на розвиток гнучких навичок у процесі викладання дисциплін здоров'язберігаючого та фізично-оздоровчого циклів.

Апробацію результатів дослідження висвітлено у збірнику «Сучасна освіта в реаліях та перспективах: соціально-педагогічний аспект» (Сучасна освіта в реаліях та перспективах: соціально-педагогічний аспект: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 95-річниці Криворізького державного педагогічного університету (02 травня 2025 року, м. Кривий Ріг). Кривий Ріг : КДПУ, 2025. 167 с.)

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел оформлено за АРА (American Psychological Association), у списку 56 найменувань, з них 37 іноземною мовою. Загальний обсяг роботи становить 40 сторінок. У роботі міститься 5 таблиць та 3 рисунки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ГНУЧКИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

1.1. Поняття та класифікація гнучких навичок

У сучасному глобалізованому суспільстві, що зазнає постійних змін, зумовлених технологічним прогресом, динамікою соціальних процесів і трансформацією освітніх підходів, гнучкі навички (анг. – soft-skills) дедалі більше визнаються як ключовий чинник професійного успіху. Адже, за останні десятиліття саме вони у науковій та практичній педагогіці є складовою професійної компетентності фахівців, зокрема педагогів.

Під поняттям гнучкі навички зазвичай розуміють універсальні особистісні якості, соціальні та комунікативні вміння, що дозволяють людині ефективно функціонувати в колективі, адаптуватися до змін, працювати в умовах невизначеності й будувати продуктивну професійну діяльність [31]. Згідно з визначенням Роблес М. [44], гнучкі навички – це міжособистісні якості, які поєднують емоційний інтелект, комунікативні здібності, етичну поведінку та здатність до лідерства. Кляус П. [36] стверджує, що саме гнучкі навички становлять до 85% професійного успіху працівника на робочому місці, тоді як технічні знання - лише близько 15%.

На відміну від твердих навичок (анг. – hard-skills), які стосуються спеціальних знань і технічних умінь у межах конкретної професії, гнучкі навички не мають вузькогалузевого характеру. Вони виявляються у міжособистісній взаємодії, здатності до самоорганізації, вирішення конфліктів, критичного та креативного мислення [53]. У звіті Всесвітнього економічного форуму (2020) вказується, що гнучкі навички є одним із найважливіших елементів підготовки фахівців у XXI столітті, поряд із цифровою грамотністю та екологічною свідомістю [54].

На підставі вище викладеного зробити порівняльний аналіз гнучких та твердих навичок (Табл. 1.1)

Порівняльний аналіз гнучких та твердих навичок

Критерій	Soft skills	Hard skills
Мета	Особистісні, міжособистісні, соціально-емоційні навички	Специфічні технічні або професійні знання та уміння
Характер	Універсальні, не залежать від професії	Залежні від галузі та професії
Приклади	Комунікативність, емоційний інтелект, критичне мислення, лідерство	Знання програмування, володіння Excel, методики навчання предмету
Оцінювання	Складне для кількісного вимірювання, потребує спостережень	Можна перевірити тестами, практичними завданнями
Роль у педагогічній діяльності	Забезпечують ефективну взаємодію, підтримку, мотивацію	Дають змогу передати предметний зміст
Формування	Через практику, тренінги, рефлексію	Через навчання, інструктажі, практичні справи

Джерело: складено автором.

У педагогічному контексті гнучкі навички мають особливу вагу, оскільки визначають здатність майбутнього вчителя встановлювати контакт з учнями, працювати в умовах змін, здійснювати рефлексію власної діяльності. За твердженням Брукфілд С. [22], сучасний педагог має бути не лише носієм знань, а й фасилітатором навчального процесу, який уміє організувати ефективну комунікацію, враховувати емоційний стан учнів і підтримувати їхню мотивацію до навчання.

У науковій літературі не існує єдиної класифікації гнучких навичок, проте більшість авторів поділяють їх за функціональними групами. Зокрема, О. Сухомлинська [16] пропонує відокремлювати:

– комунікативні навички – уміння вести діалог, слухати, чітко та логічно висловлювати думки;

- когнітивні навички – критичне мислення, креативність, здатність до аналізу інформації та генерування ідей;
- особистісні навички – самоконтроль, адаптивність, відповідальність, цілеспрямованість;
- соціальні навички – робота в команді, лідерство, розв’язання конфліктів, емоційна гнучкість і емпатія.

Крім того, низка авторів, зокрема Петрідес К. та Фурнхем А. [43], додають до цієї класифікації організаційно-управлінські навички, що охоплюють тайм-менеджмент, делегування, здатність до планування, прийняття рішень і відповідальність за результат.

Аналіз досліджень, зокрема праць Сарні С., Соловей П. та Майер Дж. [47; 48], засвідчує, що для майбутніх педагогів, особливо тих, хто викладатиме дисципліни здоров’язберігаючого та фізично-оздоровчого циклів, важливими є емоційна стійкість, здатність мотивувати учнів, а також уміння підтримувати здоровий психоемоційний клімат у колективі. Педагог, який володіє високим рівнем емоційного інтелекту, здатен уникати конфліктів, забезпечувати атмосферу довіри та підтримки в освітньому середовищі.

Становлення таких якостей потребує не тільки теоретичного осмислення, а й практичного формування в умовах професійної підготовки, з урахуванням сучасних освітніх підходів, зокрема особистісно-діяльнісного та компетентнісного. Як приклад, у Криворізькому державному педагогічному університеті реалізуються тренінгові модулі з розвитку емоційної компетентності, медіації, лідерства та самоорганізації.

Разом із цим, деякі дослідники (наприклад Козаков В. [10]) звертають увагу на труднощі в об’єктивному вимірюванні рівня сформованості гнучких навичок. Це, у свою чергу, вимагає вдосконалення діагностичних методик, що дозволяють не лише фіксувати наявність тієї чи іншої навички, а й відстежувати динаміку її розвитку протягом навчання у закладі вищої освіти (далі – ЗВО).

Таким чином, гнучкі навички становлять важливий складник професійної компетентності майбутнього педагога. Їх розуміння, систематизація та

цілеспрямоване формування є необхідною умовою ефективної підготовки фахівців до викладання дисциплін, що мають безпосередній вплив на формування фізичного і психоемоційного здоров'я здобувачів освіти.

1.2. Взаємозв'язок гнучких навичок із ефективністю педагогічної діяльності.

Ефективна педагогічна діяльність у сучасному освітньому середовищі неможлива без сформованих гнучких навичок забезпечують не лише високий рівень комунікації з учасниками освітнього процесу, але й сприяють організації якісного навчального середовища. Згідно з дослідженнями [3], саме гнучкі навички формують основу педагогічної майстерності, яка визначається не лише знаннями, а й здатністю передати ці знання, встановити контакт з учнями, адаптуватися до різних ситуацій, забезпечувати мотивацію та психологічну підтримку.

Взаємозв'язок між рівнем розвитку гнучких навичок і педагогічною ефективністю відображено у Рис. 1.1.

Рис. 1.1. Кругова діаграма, що ілюструє структуру ключових гнучких навичок майбутнього педагога

Джерело: складено автором.

Взаємозв'язок між розвитком гнучких навичок і педагогічною ефективністю проявляється у таких напрямках:

- комунікативна компетентність – одна з базових складових професійної успішності вчителя. Володіння вербальними та невербальними засобами комунікації дозволяє педагогу налагоджувати зворотний зв'язок, створювати атмосферу взаєморозуміння та довіри [35]. Комунікативні навички також забезпечують ефективну презентацію навчального матеріалу, стимулюють пізнавальну активність учнів і сприяють побудові взаємин у навчанні та з вчителем.

- емоційний інтелект – вміння розпізнавати, розуміти та регулювати емоції, як власні, так і учнів. Як підкреслює Д. Гоулман [33], емоційний інтелект тісно пов'язаний із професійною ефективністю в освітній сфері, оскільки знижує рівень стресу, конфліктності та сприяє емпатичному підходу до кожного учня. Педагог з розвиненим емоційним інтелектом краще справляється з педагогічними викликами, конфліктними ситуаціями та формує безпечне психологічне середовище в класі.

- критичне мислення та адаптивність дають можливість педагогу швидко реагувати на зміни в навчальному процесі, аналізувати ситуації, обирати найдоцільніші методи викладання, а також впроваджувати нові технології [13]. В умовах непередбачуваних обставин, зокрема в періоди дистанційного навчання, ці навички стають визначальними для підтримки якості освіти.

- навички саморегуляції – важливі для управління педагогічним навантаженням, збереження професійного вигорання та підтримки власного психоемоційного стану. Як зазначає Л. Карамушка[14], високий рівень саморегуляції у педагогів пов'язаний із стійкою професійною мотивацією та здатністю до рефлексії. До таких навичок належать тайм-менеджмент, емоційна стабільність, здатність до самостійного вирішення проблем.

- лідерські якості та вміння працювати в команді забезпечують ефективну взаємодію не лише з учнями, а й з батьками, адміністрацією, колегами. За словами М. Євтуха [41], педагог XXI століття має бути фасилітатором освітнього

процесу, який не лише передає знання, а й координує розвиток усіх учасників навчального середовища. Це передбачає також здатність до модерації, врегулювання конфліктів, створення дружньої атмосфери.

Прикладом ефективної реалізації цього підходу є проєкт «Учитель нового покоління» за підтримки Британської Ради в Україні, який передбачає формування педагогічних компетентностей на основі розвитку гнучких навичок через менторство, тренінги, рефлексивну практику та аналіз педагогічних кейсів.

Крім того, розвинутий комплекс гнучких навичок дозволяє вчителю не лише бути ефективним у межах уроку, а й активно включатися в позаурочну діяльність, брати участь у шкільному управлінні та вміти підлаштовуватися до змін. Як показують Міжнародне опитування з питань викладання та навчання (анг. – Teaching and Learning International Survey), найуспішніші педагоги мають розвинені міжособистісні, управлінські та емоційні навички, що є запорукою їхнього професійного зростання й задоволення від роботи.

Отже, взаємозв'язок між гнучкими навичками і педагогічною ефективністю є очевидним і багатовимірним. Їхній розвиток повинен бути пріоритетом у системі професійної підготовки вчителів, з урахуванням специфіки їхньої діяльності та викликів сучасної школи.

1.3. Досвід розвитку «soft-skills» у освітній практиці

У сучасній освітній практиці розвиток гнучких навичок визнається пріоритетним напрямом професійної підготовки фахівців у різних галузях, зокрема й у педагогіці. Більшість провідних систем освіти світу вже включили формування гнучких навичок до ключових освітніх цілей, визнаючи, що саме ці навички визначають здатність людини ефективно працювати в команді, вирішувати нестандартні завдання, адаптуватися до змін і взаємодіяти в багатокультурному середовищі [50].

У європейських країнах розвиток гнучких навичок інтегровано у структуру ключових компетентностей, визначених Європейською комісією [46], які

вимагають від майбутнього фахівця поєднання предметних знань і особистісних умінь. У педагогічній освіті, наприклад у Фінляндії, реалізуються навчальні модулі, спрямовані на розвиток умінь саморефлексії, критичного аналізу, командної роботи, що інтегруються в міждисциплінарні проєкти [18]. Акцент робиться на створенні середовища, в якому студенти вчаться співпрацювати, вирішувати проблеми в реальному часі та брати на себе відповідальність за спільні завдання. Використовуються сучасні педагогічні технології, такі як проєктне навчання, метод проблемного навчання та рефлексивні практики.

Аналогічний підхід застосовується в Німеччині, де програми підготовки вчителів включають тренінги з емоційної компетентності, лідерства та медіації [19]. Педагогічні університети Німеччини активно залучають студентів до роботи в мультикультурних освітніх контекстах, моделюють конфліктні ситуації для розвитку навичок управління емоціями, ефективної комунікації та командної взаємодії. Висвітлюється також значення співпраці між університетами та школами-партнерами, у межах якої майбутні вчителі проходять практику в реальному освітньому середовищі з наставництвом досвідчених педагогів.

У США провідні педагогічні університети розвивають гнучкі навички через практико-орієнтовані методики. Згідно з рекомендаціями Американської асоціації коледжів і університетів (анг. – American Association of Colleges and Universities) [32], навчальні курси передбачають вивчення етики професії, критичного аналізу соціальних ситуацій, ефективної взаємодії в групі. Застосовуються такі методи, як кейс-метод, дебати, симуляції професійних ситуацій та ведення рефлексивних щоденників, що дає можливість студентам розвивати не лише когнітивні вміння, а й емоційно-соціальні компетенції, включаючи вміння слухати, аргументовано висловлювати думку, співчувати та підтримувати.

В Україні питання розвитку гнучких навичок стало особливо актуальним у межах реалізації НУШ [8], що передбачає формування компетентнісної моделі педагога, орієнтованого не лише на предметні результати, а й на емоційну, соціальну та особистісну зрілість. Дослідження українських науковців [16]

свідчать, що ефективним для формування гнучких навичок є поєднання теоретичної підготовки із практичними завданнями, тренінговими модулями, волонтерськими ініціативами та міжособистісною взаємодією у змодельованих навчальних ситуаціях.

Порівняльна характеристика розвитку «soft-skills» у педагогічній освіті різних країн наведена у Табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Порівняльна характеристика розвитку «soft-skills» у педагогічній освіті різних країн

Країна	Підходи до формування soft-skills	Приклади освітніх практик	Ключові акценти
Україна	Компетентнісний підхід, орієнтація на НУШ та особистісно-діяльнісний підхід	Тренінги в ЗВО, авторські курси волонтерство, кейс-методи	Емоційна стійкість, комунікативність, саморефлексія
Фінляндія	Інтеграція soft skills у міждисциплінарні модулі та проєктне навчання	Модулі саморефлексії, командна робота, студентоцентроване навчання	Критичне мислення, автономія, рефлексія
Німеччина	Поєднання фахової та соціально-психологічної підготовки	Тренінги з емоційної компетентності, медіації, інтерактивні вправи в педагогічних інститутах	Емоційний інтелект, культура спілкування, лідерство
США	Практикоорієнтований підхід через активні та симуляційні методи навчання	Кейс-методи, дебати, етичні дилеми, групові проєкти, рефлексивні щоденники	Соціальна відповідальність, комунікація, етика

Джерело: складено автором.

У ряді педагогічних закладів вищої освіти, зокрема в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова, впроваджуються

авторські програми, спрямовані на розвиток комунікативної та емоційної компетентностей студентів.

Один із прикладів – курс «Емоційна культура майбутнього педагога», що включає елементи арт-терапії, тренінги емоційної грамотності та вправи на розвиток емпатії. Також у межах освітнього процесу проводяться інтерактивні заняття, що моделюють типові педагогічні ситуації з метою навчити студентів приймати обґрунтовані рішення, працювати в команді, брати на себе відповідальність і діяти в надзвичайних умовах. Все це дозволяє інтегрувати гнучкі навички у професійну ідентичність майбутнього вчителя.

Таким чином, аналіз зарубіжного й вітчизняного досвіду демонструє ефективність системної інтеграції розвитку гнучких навичок в освітній процес. Це вимагає перегляду змісту освітніх програм, оновлення методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх педагогів, адаптації дидактичних засобів і створення навчального середовища, сприятливого для формування ключових навичок XXI століття. Такий підхід забезпечує не лише фахову готовність, а й соціально-емоційну зрілість молодого спеціаліста, що є основою педагогічного успіху в умовах сучасних викликів.

Висновки до першого розділу

У результаті теоретичного аналізу проблеми розвитку гнучких навичок у майбутніх педагогів встановлено, що гнучкі навички є невід'ємною складовою професійної компетентності фахівця у сфері освіти. Вони включають широкий спектр умінь і якостей, зокрема: комунікативність, емоційну стабільність, критичне мислення, лідерство, командну роботу, адаптивність та саморефлексію. На відміну від твердих навичок, вони мають міждисциплінарний та універсальний характер, що забезпечує ефективність педагогічної діяльності в умовах змінного та складного освітнього середовища.

Виявлено, що взаємозв'язок між рівнем розвитку гнучких навичок і ефективністю професійної діяльності педагога є безпосереднім. Високий рівень

сформованості гнучких навичок сприяє покращенню якості комунікації з учнями, зниженню конфліктності в навчальному середовищі, забезпеченню мотивації до навчання та стійкості до стресових ситуацій, що є критично важливим для викладачів дисциплін здоров'язберігаючого та фізично-оздоровчого циклів.

Аналіз міжнародного досвіду (Фінляндія, Німеччина, США) свідчить про інтеграцію гнучких навичок у структуру педагогічних освітніх програм через міждисциплінарні проекти, тренінги, практичні модулі та активні методи навчання. У вітчизняному контексті реалізація ідей Концепції «Нова українська школа» також актуалізує потребу у формуванні гнучких навичок у майбутніх викладачів. Встановлено, що системне поєднання теоретичної та практичної складових, з урахуванням інноваційних та особистісно-орієнтованих підходів, є оптимальним шляхом їх розвитку.

Таким чином, формування гнучких навичок у процесі професійної підготовки педагогів є важливим стратегічним напрямом підвищення якості сучасної освіти, що потребує комплексного методичного забезпечення, педагогічного супроводу та науково обґрунтованих рішень.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ SOFT-SKILLS У ПЕДАГОГІВ

2.1. Методологічні засоби формування soft-skills у майбутніх викладачів

Методологія формування гнучких навичок розглядається як система концептуальних положень, принципів, методів і технологій, що визначають зміст, форми та умови освітнього процесу. Вона спирається на міждисциплінарний підхід і інтегрує здобутки педагогіки, психології, соціології та менеджменту освіти [14; 49].

Модель розвитку гнучких навичок через інтерактивні методи навчання відображає взаємозв'язок між змістом освіти, активними формами роботи та професійним становленням майбутнього педагога (Рис. 2.1).

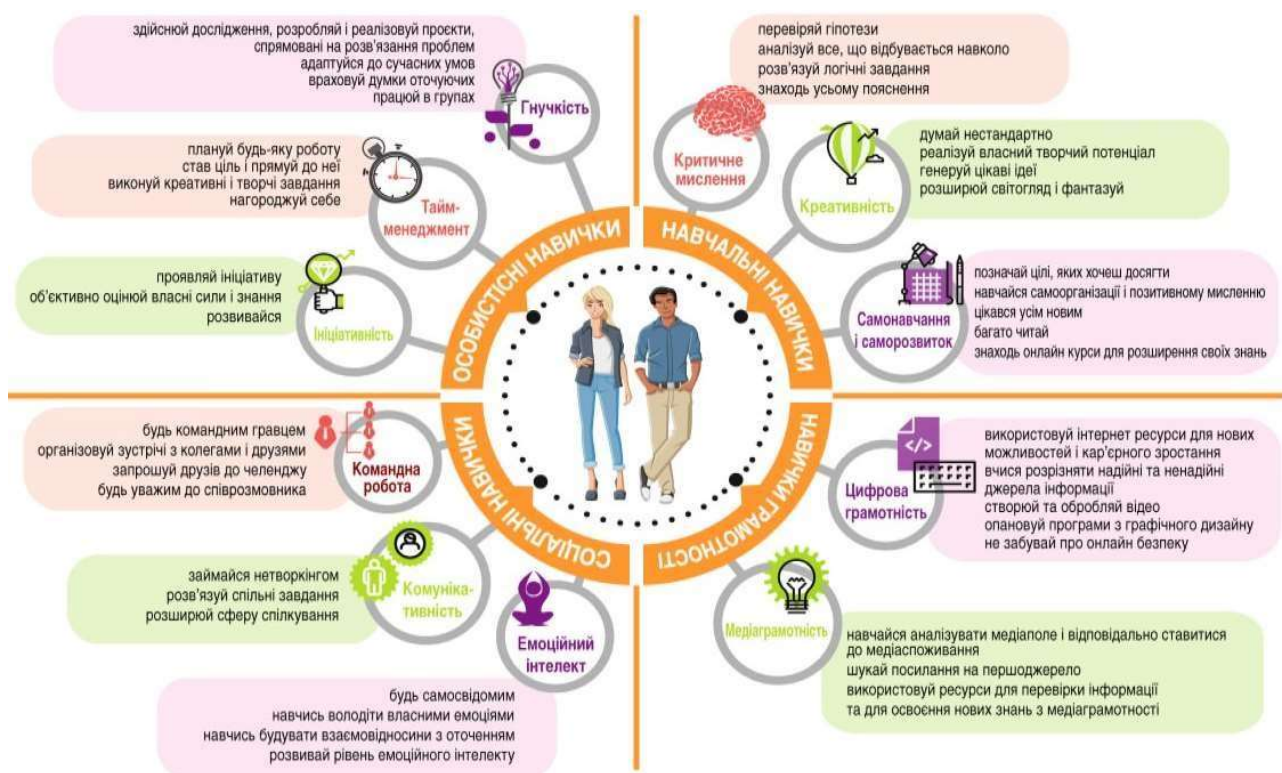

Рис. 2.1. Модель розвитку гнучких навичок через інтерактивні методи навчання

Джерело: [55].

Передусім методологічні засади розвитку гнучких навичок базуються на компетентнісному підході, що є ключовим у сучасній європейській і світовій освітній практиці [25; 23]. Компетентнісний підхід орієнтує освітній процес не лише на засвоєння знань, а й на розвиток умінь, навичок та особистісних якостей, необхідних для успішної професійної та соціальної діяльності [27]. Відповідно до цього підходу, майбутній викладач має володіти здатністю комунікувати, приймати рішення, працювати в команді, проявляти ініціативу, розв'язувати проблеми та адаптуватися до змін.

Другим важливим методологічним орієнтиром є діяльнісний підхід, який акцентує увагу на формуванні гнучких навичок у процесі активної практичної діяльності студентів [28; 20]. У цьому контексті навчання набуває інтерактивного характеру: використовуються методи проєктного навчання, проблемно-орієнтовані завдання, групові дискусії, ділові ігри, моделювання педагогічних ситуацій [45].

Третім методологічним підходом є особистісно-орієнтований, що виходить із визнання унікальності кожного студента як суб'єкта навчання і професійного становлення [26; 24]. У рамках цього підходу особлива увага приділяється розвитку саморефлексії, емоційного інтелекту, мотивації до саморозвитку [1; 10]. Освітнє середовище має бути побудоване так, щоб студент відчував власну значущість, міг проявляти ініціативу та відповідальність.

Важливим є також культурологічний підхід, який враховує соціокультурний контекст формування гнучких навичок [11; 4]. Для майбутнього педагога актуальним стає вміння ефективно комунікувати у багатокультурному середовищі, розуміти соціальні та ціннісні відмінності, дотримуватися принципів толерантності й етики професійної взаємодії [13].

Отже, методологічні засади формування гнучких навичок у майбутніх викладачів ґрунтуються на:

- компетентнісному підході (орієнтація на розвиток ключових умінь і компетентностей);

- діяльнісному підході (інтерактивні методи, практикоорієнтованість навчання);
- особистісно-орієнтованому підході (розвиток індивідуальних здібностей і саморефлексії);
- культурологічному підході (формування міжкультурної комунікації та соціальної чутливості).

У процесі формування гнучких навичок у майбутніх викладачів важливе значення має вибір методологічного підходу, який визначає цілі, зміст і методи підготовки фахівців. Основні методологічні підходи наведені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Методологічні підходи до формування «soft-skills» у майбутніх викладачів

Методологічний підхід	Сутність підходу	Значення для розвитку soft-skills
Компетентнісний	Орієнтація на формування не лише знань, а й умінь та особистісних якостей	Розвиток комунікації, критичного мислення, здатності до співпраці
Особистісно-діяльнісний	Акцент на активній позиції студента у процесі навчання	Формування лідерства, саморегуляції, відповідальності
Системний	Розгляд soft-skills як взаємопов'язаних елементів освітньої системи	Інтеграція емоційного інтелекту, адаптивності, навичок командної роботи
Акмеологічний	Орієнтація на досягнення професійних вершин та самореалізацію	Сприяє розвитку мотивації, саморефлексії та професійного вдосконалення
Культурологічний	Формування навичок взаємодії у багатокультурному середовищі	Розвиток толерантності, міжкультурної комунікації, соціальної відповідальності
Практико-орієнтований	Заснований на активних методах: кейс-метод, тренінги, проєктне навчання	Формує навички командної роботи, вирішення проблем, адаптивність

Джерело: складено автором.

Як видно з Табл. 2.1, різні методологічні підходи доповнюють один одного, забезпечуючи цілісне формування гнучких навичок. Їх інтеграція створює багатовимірну освітню модель, де знання, діяльність і особистісний розвиток виступають єдиною системою.

Інтеграція цих методологічних засад забезпечує створення комплексної моделі підготовки педагогів, яка відповідає викликам XXI століття та сприяє розвитку не лише професійних, а й соціально-емоційних компетентностей, що визначають успішність майбутньої педагогічної діяльності.

2.2. Рекомендації щодо застосування інтерактивних підходів для розвитку гнучких навичок у майбутніх викладачів фізично-оздоровчих дисциплін

Сучасна система підготовки майбутніх викладачів фізично-оздоровчих дисциплін потребує переосмислення традиційних підходів до навчання та активного впровадження інтерактивних технологій, орієнтованих на розвиток гнучких навичок. Як зазначає О. Пометун [29], інтерактивне навчання створює умови для активної участі кожного студента, формує навички співпраці, комунікації, критичного мислення та самоаналізу. Воно сприяє тому, що здобувачі освіти не лише засвоюють знання, а й набувають досвіду взаємодії, що є фундаментом для розвитку гнучких навичок.

Використання тренінгових технологій у процесі підготовки майбутніх педагогів фізичного спрямування дозволяє ефективно формувати навички лідерства, командоутворення, саморегуляції та емоційного інтелекту. Зокрема, тренінги з управління конфліктами чи розвитку емоційної стійкості допомагають студентам усвідомити важливість емпатії та комунікаційної гнучкості [28]. Такі методи формують готовність майбутніх викладачів до ефективної взаємодії у стресових або конфліктних ситуаціях, що часто трапляються у сфері фізичного виховання.

Таблиця 2.2

Порівняння ефективності інтерактивних методів soft-skills

Інтерактивний метод	Мета використання	Основні soft-skills, що формуються	Приклад застосування у фізично-оздоровчих дисциплінах
Рольові ігри	Розвиток емпатії, комунікації	Комунікативність, емоційний інтелект	Інсценування ситуацій «конфлікт тренера та учня»
Дебати	Формування критичного мислення	Критичне мислення, аргументація	Обговорення теми: «Індивідуальний vs груповий тренінг»
Проектне навчання	Розвиток відповідальності, самостійності	Лідерство, тайм-менеджмент	Розробка оздоровчого марафону для студентів
Мозковий штурм	Генерація ідей, креативність	Креативність, командна робота	Створення нових фітнес-програм для молоді

Джерело: складено автором.

Ігрові методи навчання, такі як рольові ігри та педагогічні симуляції, сприяють розвитку креативності, швидкого прийняття рішень та критичного мислення. За твердженням Л. Карамушки [21], участь у педагогічних іграх формує здатність адаптуватися до змінних умов діяльності, підвищує рівень психологічної готовності до роботи з різними категоріями учнів. Особливо ефективним, з досвіду автора під час навчання у Криворізькому державному педагогічному університеті за спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура), є застосування ігрових технологій у курсах «Педагогіка фізичного виховання» та «Методика викладання дисциплін оздоровчого циклу», де студенти мають можливість моделювати реальні ситуації навчально-тренувального процесу.

Метод проєктів є ще одним інтерактивним засобом, що поєднує навчання та практичну діяльність. Під час виконання проєктів з організації спортивних заходів або розробки програм фізичного розвитку для школярів майбутні викладачі вчать працювати в команді, розподіляти обов'язки, планувати та презентувати результати [37]. Це сприяє формуванню таких ключових гнучких навичок, як відповідальність, лідерство, тайм-менеджмент і креативність. Важливо, щоб проєктна діяльність мала практичну цінність - наприклад, підготовка та проведення спортивно-оздоровчих заходів, соціальних ініціатив або навчальних відео.

Ефективним способом розвитку комунікативних і соціальних навичок є організація дискусій, дебатів, «круглих столів» та «мозкових штурмів». Як зазначає І. Бех [1], саме дискусія активізує мислення, формує толерантність до альтернативних поглядів і вчить аргументовано висловлювати власну думку. Для студентів фізично-оздоровчих спеціальностей це особливо важливо, оскільки педагогічна взаємодія у спорті потребує чіткої, доброзичливої та впевненої комунікації.

В умовах цифрової трансформації освіти інтерактивні технології все частіше реалізуються через онлайн-платформи. Застосування сервісів Google Classroom, Kahoot, Mentimeter, Padlet або Zoom сприяє розвитку цифрової грамотності, колективної взаємодії та самоорганізації [30]. Використання таких інструментів у процесі викладання дозволяє не лише підтримувати високий рівень зацікавленості студентів, але й формувати сучасний стиль педагогічної комунікації.

Важливою складовою розвитку гнучких навичок є рефлексія. Практика ведення щоденників самооцінки, обговорення результатів занять у групах або проведення рефлексивних сесій допомагає студентам аналізувати власні дії, емоції та результати [18]. Це сприяє розвитку емоційного інтелекту, саморегуляції та усвідомленню власного професійного зростання. Рефлексивна діяльність робить навчання більш особистісно значущим, підвищує рівень мотивації та професійної відповідальності.

Отже, інтерактивні підходи в підготовці майбутніх викладачів фізично-оздоровчих дисциплін виступають потужним інструментом формування гнучких навичок. Їх застосування сприяє розвитку комунікативності, критичного мислення, емоційного інтелекту, лідерства та креативності, що визначають успішність педагогічної діяльності у XXI столітті. Такі підходи забезпечують не лише професійну підготовку, а й формування компетентного, гуманістично орієнтованого фахівця, здатного до постійного саморозвитку та ефективної взаємодії у сучасному освітньому середовищі.

2.3. Рекомендації щодо застосування інтерактивних підходів для розвитку гнучких навичок у майбутніх викладачів фізично-оздоровчих дисциплін

Організація викладання дисциплін здоров'язберігаючого та фізично-оздоровчого циклів у сучасних умовах вимагає переосмислення педагогічних стратегій, що забезпечують розвиток не лише професійних, але й гнучких навичок. Майбутній викладач фізичного виховання має бути здатним працювати в команді, ефективно комунікувати, проявляти лідерство, саморегуляцію, креативність і відповідальність. Саме тому методичне забезпечення таких дисциплін повинно поєднувати знаннєвий, діяльнісний і особистісно орієнтований підходи [17].

Розвиток гнучких навичок у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів фізично-оздоровчого циклу досягається шляхом інтеграції знань, умінь і особистісних якостей у межах практико-орієнтованого навчання (Рис. 2.2).

Згідно з НУШ формування компетентного фахівця передбачає розвиток ключових умінь XXI століття, серед яких – уміння вчитися впродовж життя, соціальна та громадянська компетентність, ініціативність і підприємливість [2]. Для реалізації цього у підготовці викладачів фізично-оздоровчих дисциплін доцільно створювати освітнє середовище, в якому студенти зможуть поєднувати

фізичну активність з розвитком комунікативних, організаторських та аналітичних умінь.

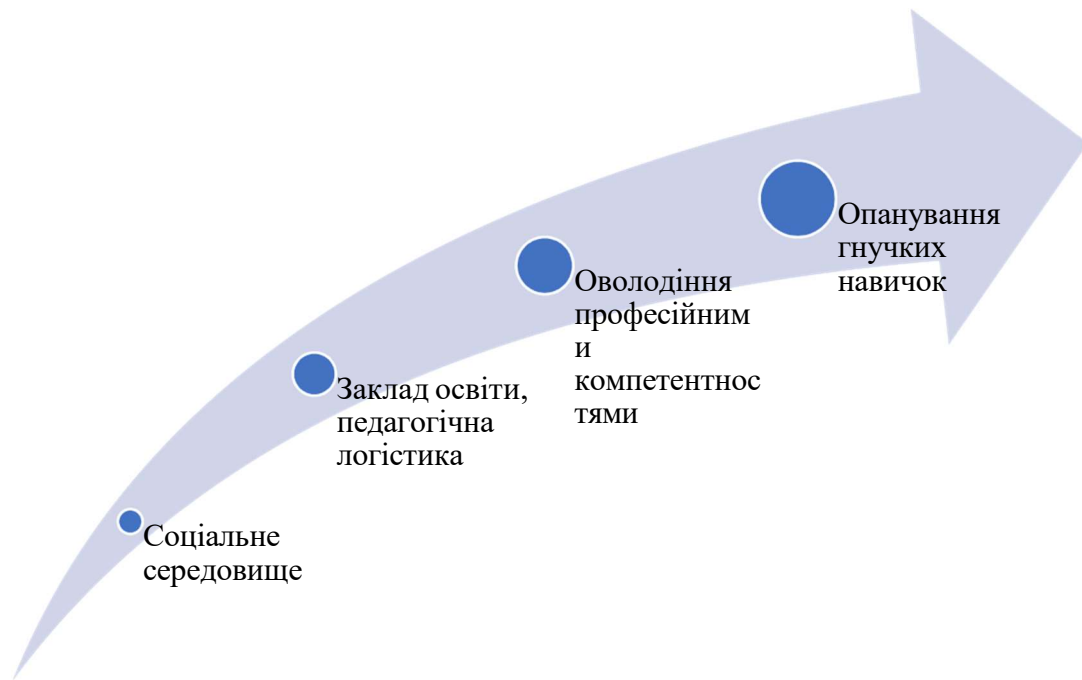

Рис. 2.2. Інтеграція гнучких навичок у професійну підготовку викладачів фізично-оздоровчого циклу

Джерело: складено автором на основі [56, с. 17]

Одним із ключових методичних напрямів є впровадження командних форм навчання, що передбачають спільну підготовку та проведення занять, спортивних змагань, проєктів тощо [15]. Це сприяє розвитку командної взаємодії, лідерства, відповідальності та взаємопідтримки формування етичного мислення, емоційного інтелекту та рефлексії [7]. Наприклад, студенти можуть розробляти групові проєкти на тему «Організація спортивного заходу у школі» або «Створення фітнес-програми для підлітків», у яких кожен учасник відповідає за окремий елемент реалізації.

Узагальнимо інтеграцію гнучких навичок у викладання дисциплін здоров'язберігаючого циклу на прикладі Криворізького державного педагогічного університету, спеціальність 014.11 Середня освіта (Фізичне виховання) у Табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Інтеграція гнучких навичок у викладання дисциплін здоров'язберігаючого циклу

Дисципліна	Приклад інтеграції soft-skills	Очікувані результати	Методи контролю
Теорія фізичного виховання	Обговорення етичних дилем тренера	Формування етичного мислення	Рефлексивне есе
Психологія спорту	Тренінги саморегуляції	Розвиток емоційного інтелекту	Самооцінювання, анкетування
Фітнес та оздоровчі технології	Робота в групах над фітнес-програмами	Командна взаємодія, лідерство	Оцінювання групових проєктів
Методика викладання	Презентації занять	Критичне мислення, комунікативність	Взаємооцінювання колег

Джерело: складено автором.

Важливе значення має інтеграція елементів емоційного навчання у фізично-оздоровчі дисципліни. Як підкреслює Д. Гоулман [49], саме емоційна компетентність забезпечує здатність педагога адекватно реагувати на потреби учнів, управляти власним станом і підтримувати позитивний мікроклімат у колективі. На практиці це може реалізовуватися через елементи арт-терапії, рефлексивні вправи після занять або аналіз ситуацій, що викликають емоційну напругу.

Доцільним є використання технологій змішаного навчання (анг. – blended learning) [50], що поєднують очну та дистанційну роботу. Це створює умови для розвитку цифрової грамотності, самоорганізації та тайм-менеджменту. Наприклад, у курсах «Теорія і методика фізичного виховання» або «Основи здорового способу життя» можна впроваджувати відеоаналіз рухової активності, інтерактивні онлайн-опитування, створення навчальних блогів чи цифрових щоденників активності.

Застосування методу проєктів у викладанні дисциплін оздоровчого спрямування сприяє формуванню цілісного досвіду командної роботи, планування, відповідальності та самооцінки результатів [40]. Наприклад, студенти можуть розробляти та реалізовувати оздоровчі марафони, соціальні ініціативи щодо популяризації спорту або майстер-класи для дітей з особливими освітніми потребами. Це підсилює емпатію, креативність та соціальну активність майбутнього педагога.

Викладання дисциплін здоров'язберігаючого циклу має також включати рефлексивно-аналітичний компонент, який сприяє розвитку саморегуляції та самопізнання. Викладачі можуть пропонувати студентам вести щоденники самоспостереження за власною фізичною та емоційною динамікою, обговорювати результати під час колективних зустрічей, що стимулює усвідомленість і відповідальність за власний розвиток [52].

Окремої уваги заслуговує створення інклюзивного навчального простору, де всі учасники мають рівні можливості для прояву власного потенціалу. Це формує толерантність, повагу до різноманіття та етичність у професійній поведінці. Викладачі мають застосовувати адаптовані вправи, використовувати позитивне підкріплення, навчати студентів взаємопідтримці й командному лідерству [12].

Успішна реалізація зазначених методичних рекомендацій можлива лише за умови підготовки самого викладача до використання інтерактивних технологій, розвитку його емоційної культури та здатності до постійного саморозвитку. Це відповідає сучасним міжнародним тенденціям у педагогічній освіті, де акцент зміщується від передачі знань до формування компетентностей та розвитку особистості як суб'єкта навчання [5; 52].

Отже, організація викладання дисциплін здоров'язберігаючого та фізично-оздоровчого циклів з урахуванням гнучких навичок передбачає створення активного, гуманістично орієнтованого навчального середовища, яке сприяє розвитку емоційного інтелекту, критичного мислення, комунікативності, саморегуляції та творчої ініціативи. Це є запорукою підготовки педагогів нового

покоління, здатних ефективно реалізовувати цінності здоров'я, партнерства та особистісного розвитку у професійній діяльності.

Висновки до другого розділу

У другому розділі було розглянуто практичні аспекти розвитку гнучких навичок у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів фізично-оздоровчого циклу. Проведений аналіз показав, що формування таких навичок є не лише допоміжним елементом освітнього процесу, а одним із його ключових результатів. Методологічні засади формування гнучких навичок базуються на поєднанні компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та культурологічного підходів. Вони створюють основу для комплексного розвитку професійної, соціальної й емоційної зрілості майбутніх педагогів.

Практичні рекомендації щодо впровадження інтерактивних технологій у підготовку викладачів фізично-оздоровчих дисциплін доводять, що саме інтерактивне навчання (тренінги, проєктна діяльність, рольові ігри, дебати, мозкові штурми) забезпечує формування таких важливих компетентностей, як комунікабельність, креативність, емоційна стійкість, уміння працювати в команді, лідерство та відповідальність. У розділі також визначено методологічні підходи до інтеграції гнучких навичок у викладання дисциплін здоров'язберігаючого циклу. Показано, що використання змішаного навчання, рефлексивних практик, проєктної діяльності та елементів емоційного навчання сприяє формуванню саморегуляції, критичного мислення, емпатії та усвідомленості студентів. Таким чином, розвиток гнучких навичок у майбутніх викладачів фізично-оздоровчого циклу є системним процесом, що передбачає інтеграцію методологічних, технологічних і рефлексивних компонентів освітньої діяльності. Реалізація інтерактивних підходів у підготовці педагогів забезпечує не лише професійну компетентність, але й формування гармонійної, комунікабельної та відповідальної особистості, здатної до ефективної педагогічної взаємодії у сучасному освітньому середовищі.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання кваліфікаційної роботи було проведено комплексне теоретичне та практичне дослідження, спрямоване на визначення сутності, структури, педагогічних умов і засобів формування гнучких навичок у процесі підготовки майбутніх фахівців освітньої галузі.

Встановлено, що сучасна система педагогічної освіти переживає процес глибокої трансформації, спричиненої глобалізаційними змінами, цифровізацією освіти та потребою суспільства у фахівцях, здатних до критичного мислення, саморозвитку та ефективної взаємодії в умовах невизначеності. Саме тому поняття «soft-skills» – гнучких, або надпрофесійних навичок – набуває першочергового значення у структурі професійної компетентності педагога. На відміну від «hard-skills», які пов'язані зі знаннями, методиками та технічними вміннями, гнучкі навички визначають психологічну, емоційну й соціальну готовність до продуктивної діяльності, управління власним розвитком та взаємодії з іншими людьми.

У результаті аналізу наукових джерел було уточнено сутність поняття «гнучкі навички» як інтегративної якості особистості, що відображає її здатність ефективно комунікувати, адаптуватися до змін, співпрацювати, розв'язувати проблеми, регулювати емоційні стани й досягати професійних цілей. До структури гнучких навичок педагогів віднесено такі складові: комунікативність, емоційний інтелект, критичне мислення, саморегуляцію, адаптивність, креативність, лідерство, відповідальність, здатність до командної роботи та тайм-менеджмент.

Дослідження наукових підходів дало змогу встановити, що розвиток гнучких навичок є ключовою умовою педагогічної ефективності. Саме гнучкі навички визначають здатність учителя створювати позитивний психологічний клімат у колективі, мотивувати учнів, організовувати навчальний процес і долати стресові ситуації. Високий рівень комунікативної культури, емоційного

інтелекту та саморегуляції сприяє формуванню педагогічної майстерності, підвищенню якості освіти й задоволенню професійною діяльністю.

Порівняльний аналіз зарубіжного досвіду (Фінляндії, Німеччини, США) показав, що розвиток гнучких навичок у педагогічній освіті розглядається як невід’ємна частина підготовки вчителя XXI століття. У Фінляндії акцент робиться на командній роботі, наставництві, автономії та емоційному благополуччі педагога. У Німеччині гнучкі навички формуються через дуальну систему навчання, що поєднує теоретичну підготовку з практичною діяльністю. У США гнучкі навички інтегруються в освітній процес через проєктне навчання, коучинг, фасилітацію та використання технологій «21st Century Skills». Українська педагогічна освіта наразі перебуває на етапі активного впровадження компетентнісного підходу, проте потребує більшої системності у розвитку гнучких навичок, особливо у сфері емоційного інтелекту, креативності та міжособистісної взаємодії.

Проведене дослідження дозволило визначити, що підготовка майбутніх викладачів дисциплін фізично-оздоровчого циклу має особливий потенціал для розвитку гнучких навичок. Ці дисципліни орієнтовані на здоров’язбереження, емоційне благополуччя, командну взаємодію, самоконтроль і відповідальність, тобто ті якості, які безпосередньо корелюють із гнучкими навичками. Поєднання фізичного, емоційного та соціального розвитку створює природне середовище для формування таких компетентностей, як саморегуляція, стресостійкість, лідерство, емпатія, рефлексія та ефективна комунікація.

У практичній частині дослідження було розроблено проєкт «Soft Skills у дії: інтеграція гнучких навичок у викладання дисциплін здоров’язбереження», що може бути використаний у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів. Проєкт передбачає створення навчального середовища, орієнтованого на інтерактивні форми роботи: тренінги, дискусії, рольові ігри, ситуаційні вправи, групові проєкти, рефлексивні щоденники. Такі методи сприяють активному включенню студентів у навчальний процес, розвитку критичного мислення, здатності до співпраці, креативності та емоційної стабільності.

Важливим результатом є визначення педагогічних умов ефективного формування гнучких навичок: створення сприятливого освітнього мікроклімату; інтеграція гнучких навичок у зміст навчальних дисциплін; застосування інтерактивних та коучингових технологій; організація рефлексивно-аналітичної діяльності; формування позитивної мотивації до саморозвитку. Реалізація цих умов забезпечує підвищення рівня педагогічної культури, розвиток емоційної грамотності та формування компетентного фахівця, здатного до конструктивної взаємодії у професійному середовищі.

Підсумовуючи результати дослідження, можна зазначити, що розвиток гнучких навичок у майбутніх педагогів є стратегічним напрямом удосконалення педагогічної освіти України. Це не додатковий елемент підготовки, а ключова складова професійної компетентності, яка визначає якість навчання, ефективність педагогічної взаємодії та здатність учителя бути агентом позитивних змін у суспільстві. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку інструментарію оцінювання рівня сформованості гнучких навичок у педагогів, вивчення впливу цифрових технологій на розвиток гнучких навичок, а також на створення електронних платформ і тренінгових програм для їх інтеграції у систему неперервної педагогічної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. (2018). Особистісно орієнтований підхід у педагогіці: сучасні виміри. Київ: Либідь.
2. Дрозд Г. (2021). Змішане навчання у системі підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання. Педагогічні науки.
3. Ємбергенова У. (2025). Взаємодія технічних та м'яких навичок у підвищенні ефективності роботи вчителя та розвитку учнів. *Universum. Психологія та освіта*. № 4 (130). С. 196-209.
4. Єременко Т. (2021). Цифрові технології в освітньому процесі: можливості для розвитку soft skills студентів. *Інформаційні технології в освіті*. № 38. С. 112-118.
5. Єрмаков І. (2020). Педагогіка взаємодії та розвитку soft skills. Харків: Основа.
6. Зязюн І. (2008). Філософія педагогічної дії. Київ: Либідь.
7. Іванова О. (2019). Методика викладання фізичного виховання: інтерактивні підходи. Київ: Педагогічна думка.
8. Калініна Л., Сисоєва, С. (2022). Формування soft skills у студентів педагогічних ЗВО: теорія і практика. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. № 3 (30). С. 15-22.
9. Карамушка Л. (2020). Психологічні основи професійного розвитку вчителя. Київ: Інститут психології ім. Г. С. Костюка.
10. Козаков В. (2021). Формування м'яких навичок у студентів вищої школи: діагностика та особливості. *Освітній дискурс*. №3 (41). С. 34-40.
11. Кузьменко Г. (2022). Рефлексивні технології як засіб розвитку емоційної компетентності педагога. *Педагогічні науки*. Вип. 84. С. 89-95.
12. Міністерство освіти і науки України. (2016). Нова українська школа: концептуальні засади реформи середньої освіти. Київ.
13. Пометун О. (2014). Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ: НАПН України.

14. Пометун О., Пироженко Л. (2004). Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К.
15. Рефлексивні щоденники у професійній підготовці: методичні рекомендації. (2020). Колективна монографія університету.
16. Сухомлинська О. (2021). Розвиток м'яких навичок у системі педагогічної підготовки: досвід і перспективи. Педагогіка і психологія. №2 (77). С. 19-25.
17. Фурман А. (2019). Психологія інклюзивної освіти: розвиток емпатії та толерантності у студентів. Освіта.
18. AAC&U (American Association of Colleges and Universities). (2015). VALUE Rubrics. Washington, D.C.
19. AAC&U. (2018). Essential Learning Outcomes. Washington, D.C.
20. American Psychological Association. (2013). Measuring learning outcomes: social and emotional competencies.
21. Bandura A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York: W. H. Freeman.
22. Brookfield S. (2013). The Skillful Teacher: On Technique, Trust, and Responsiveness in the Classroom. San Francisco: Jossey-Bass.
23. Brown J., Collins A., Duguid P. (1989). Situated cognition and the culture of learning. Educational Researcher.
24. CASEL. (2013). Effective Social and Emotional Learning Programs.
25. Dede C. (2010). Comparing frameworks for 21st century skills. Harvard Graduate School of Education.
26. Durlak J., et al. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis. Child Development.
27. Dweck C. (2006). Mindset: The New Psychology of Success. Random House.
28. European Commission. (2018). Key Competences for Lifelong Learning. Publications Office of the EU.

29. Garrison D., Anderson T., Archer W. (2001). Critical thinking in a text-based environment. *The Internet and Higher Education*.
30. Garrison D., Vaughan N. (2013). *Blended Learning in Higher Education*. Jossey-Bass.
31. Goleman D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. Bantam Books.
32. Goleman D. (2006). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. New York: Bantam Books.
33. Goleman D. (2018). *Emotional Intelligence in Practice*.
34. Hattie J. (2009). *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. Routledge.
35. IADB Blog. (2024). What Are Teachers' Soft Skills And Why They Matter in Education?
36. Klaus P. (2010). Communication breakdown. *California Job Journal*, № 28, pp. 1–9.
37. Kolb D. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Prentice Hall. [41]
38. Kolb A., Kolb D. (2005). Learning Styles and Learning Spaces: A Review. *Academy of Management Learning & Education*. [50]
39. Kramer A., Pallesen L. (2020). Teacher Education in Germany: Current Trends and Challenges. *European Journal of Teacher Education*, 43(2), 161–175. [18]
40. OECD. (2017). *Skills Outlook 2017: Skills and Global Value Chains*. OECD Publishing.
41. OECD. (2019). *TALIS: Teaching and Learning International Survey*. Paris: OECD Publishing.
42. OECD. (2021). *Future of Education and Skills 2030: OECD Learning Compass*.
43. Petrides K., Furnham A. (2001). Trait Emotional Intelligence: Psychometric Investigation with Reference to Established Trait Taxonomies. *European Journal of Personality*, 15(6), 425–448.

44. Robles M. (2012). Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today's workplace. *Business Communication Quarterly*, 75(4), 453–465.
45. Robson C. (2011). *Real World Research*. Wiley.
46. Sahlberg P. (2015). *Finnish Lessons 2.0: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?* Teachers College Press.
47. Saarni C. (1999). *The Development of Emotional Competence*. New York: Guilford Press.
48. Salovey P., Mayer J. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9(3), 185–211.
49. Spector J. (2014). Conceptualizing K-12 Blended Learning. In *Handbook of Blended Learning*.
50. Trilling B., Fadel C. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. San Francisco: Jossey-Bass.
51. UNESCO. (2015). *Rethinking Education: Towards a Global Common Good?* UNESCO Publishing.
52. World Bank. (2019). *Skills Development for Future-Ready Workforces*.
53. World Economic Forum. (2020). *The Future of Jobs Report 2020*.
54. World Economic Forum. (2023). *The Future of Jobs Report 2023*.
55. Бабич А. Звіт про роботу над науково-методичною темою «Інтерактивні методи навчання як засіб формування м'яких навичок молодших школярів учителя початкових класів». 2024. URL: <https://naurok.com.ua/zvit-pro-robotu-nad-naukovo-metodichnoyu-temoyu-interaktivni-metodi-navchannya-yak-zasib-formuvannya-m-yakih-navichok-molodshih-shkolyariv-386513.html>
56. Основні аспекти формування навичок soft skills у конкурентоспроможного робітника XXI ст. в умовах воєнного стану : матеріали циклу науково-методичних вебінарів та педагогічних читань учасників педагогічного експерименту регіонального рівня. Черкаси. 2025. URL: <https://mehovschic.ptu.org.ua/wp-content/uploads/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA>

ДОДАТКИ

Додаток А

Проект «Soft Skills у дії»

Тема: Інтеграція гнучких навичок у викладання дисциплін здоров'язбереження

Мета проекту: Розробити та апробувати комплекс інтерактивних форм роботи, спрямованих на розвиток гнучких навичок (soft skills) у майбутніх педагогів під час вивчення дисциплін фізично-оздоровчого та здоров'язберігаючого циклів.

Завдання проекту:

1. Інтегрувати розвиток soft skills у зміст і методи викладання предметів здоров'язбереження.
2. Створити навчальне середовище, що сприяє розвитку комунікативних, емоційно-соціальних і лідерських навичок студентів.
3. Сприяти формуванню позитивної мотивації до саморозвитку та професійної самореалізації.

Цільова аудиторія:

– студенти педагогічних спеціальностей, що готуються до викладання дисциплін фізично-оздоровчого та здоров'язберігаючого циклів (фізична культура, безпека життєдіяльності, здоров'я людини).

Тривалість реалізації:

– 2 тижні (або 3–5 занять по 45–60 хв) у межах вивчення профільної дисципліни.

Етапи реалізації проекту:

Етап	Зміст роботи	Очікувані результати
1. Підготовчий	Аналіз навчальних програм; добір інтерактивних методів, що розвивають soft skills (дебати, рольові ігри, проблемні ситуації, міні-тренінги).	Визначено перелік компетентностей та методів їх інтеграції у курс.
2. Організаційний	Формування груп, розподіл ролей, створення навчальних кейсів.	Підготовлено освітнє середовище для проєктної роботи.
3. Практичний	Проведення занять-тренінгів: – «Комунікація в команді та співпраця» – «Лідерство та мотивація в освітньому процесі» – «Емоційна стабільність педагога»	Розвиток комунікативних, емоційних, організаційних навичок.

	– «Конфлікт і шляхи його подолання в групі».	
4. Оцінювальний	Анкетування, самооцінка та взаємооцінка soft skills учасників; аналіз динаміки їх розвитку.	Отримано кількісні та якісні показники результативності.
5. Презентаційний	Підготовка підсумкової презентації «Soft Skills у дії» та публічний захист проєкту перед групою.	Представлено результати, здійснено рефлексію й обмін досвідом.

Висновок

Проєкт «Soft Skills у дії» демонструє практичний потенціал інтеграції гнучких навичок у навчальний процес підготовки педагогів фізично-оздоровчого спрямування. Його реалізація сприяє модернізації освітнього процесу, робить його більш особистісно орієнтованим та практико-спрямованим.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Освіта в пошуках людського сенсу. - К.: Педагогічна думка, 2016.
2. Зязюн І. Філософія педагогічної дії. - К.: Либідь, 2017.
3. Єрмаков І. Педагогіка взаємодії та розвитку soft skills. - Харків: Основа, 2020.
4. OECD. Future of Education and Skills 2030. Paris, 2021.
5. World Economic Forum. The Future of Jobs Report 2023. Geneva, 2023.
6. Карамушка Л. Психологічні основи професійного розвитку вчителя. - К.: Інститут психології ім. Г. С. Костюка, 2020.

Презентація:

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Психолого-педагогічний факультет
Кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи

Soft Skills у дії:
Інтеграція гнучких навичок у
викладання дисциплін
здоров'язбереження

Виконав:
студент групи СП-м-24
Гермашев Є.А.

м. Кривий Ріг
2025

Рис. А.1 – Титульний слайд презентації «Soft Skills у дії»

Мета і завдання проєкту

Мета: Розробити та апробувати інтерактивні форми навчання для розвитку soft skills у майбутніх викладачів дисциплін здоров'язбереження.

Завдання:

1. Інтегрувати розвиток soft skills у зміст навчальних дисциплін.
2. Розвинути комунікативні, емоційні та лідерські якості студентів.
3. Створити позитивне середовище для саморозвитку та професійного зростання.

2

Рис. А.2 – Мета і завдання проєкту

Етапи реалізації проєкту

1. Підготовчий: аналіз програм, добір інтерактивних методів.
2. Організаційний: формування груп, розподіл ролей, створення кейсів.
3. Практичний: тренінги, рольові ігри, командні вправи.
4. Оцінювальний: анкетування, самооцінка, взаємооцінка.
5. Презентаційний: захист проєктів і рефлексія учасників.

4

Рис. А.3 – Етапи реалізації проєкту

Приклади інтерактивних занять

«Комунікація в команді та співпраця»
 «Лідерство та мотивація в освітньому процесі»
 «Емоційна стабільність педагога»
 «Конфлікт і шляхи його подолання»

Використані методи:

- кейс-метод
- рольові ігри
- дебати
- групові проекти
- рефлексивні щоденники

5

Рис. А.4 – Приклади інтерактивних занять

Анкетування після тренінгів показало:

Відгуки студентів:

«Це був новий досвід, який справді змінив моє ставлення до викладання»

«Навчилась краще розуміти себе й інших»

7

Рис. А.5 – Анкетування після тренінгів

Висновки

- Проект “Soft Skills у дії” демонструє можливість інтеграції гнучких навичок у навчальний процес.
- Розвиток soft skills у педагогів — це не додаткова опція, а необхідна умова успішного викладання.
- Проект довів ефективність інтерактивних форм навчання для формування сучасного педагога.
- Отримані результати можуть бути використані при розробці методичних рекомендацій та нових навчальних програм.

«Soft Skills — ключ до сучасного педагога».

8

Рис. А.6 – Висновки

7.